

BOEQ

Burgerlijk- en bestuursprocesrecht (2019/2020)

Arrestanalyses

Lieve studenten,

We willen graag alle nieuwe klanten en terugkerende klanten welkom heten!

Voor het gebruiken van de werkgroepantwoorden hebben we nog een tweetal belangrijke mededelingen:

1. Wees je er volledig van bewust dat je het meeste uit een werkgroep haalt wanneer je zelf uitgebreid voorbereid bent. We raden dus aan om onze antwoorden voornamelijk te gebruiken in combinatie met eigen studie, en niet ter vervanging hiervan.
2. Een BOEQ-abonnement is volledig **persoonsgebonden**, dit betekent dat het verboden is om inloggegevens en/of studiemateriaal te delen met studiegenoten. Als je dit toch doet loop je het risico dat je account permanent geschorst wordt.

Ten slotte willen we een ieder van jullie bedanken voor jullie vertrouwen in BOEQ, we zullen ons week in week inzetten om aan de hand van werkgroepantwoorden zo veel mogelijk lastige leerstukken te verduidelijken.

Auteursrecht statement

Het auteursrecht is het uitsluitend recht van de maker van letterkunde, wetenschap of kunst, of van diens rechtverkrijgenden, om dit openbaar te maken en te verveelvoudigen, behoudens de beperkingen, bij de wet gesteld. (Artikel 1 Auteurswet)

Op alle documenten geproduceerd door BOEQ rust een auteursrecht. Alleen BOEQ behoudt het recht om het werk openbaar te maken of om het werk te verveelvoudigen. **Het is verboden om zonder de toestemming van BOEQ documenten van BOEQ of onderdelen daarvan fysiek en/of digitaal te verspreiden.** Bij inbreuk op het auteursrecht behoudt BOEQ het recht voor om schadevergoeding te vorderen of om aangifte te doen.

Thema 1: Procedure in eerste aanleg

BOEQ tip: streep de punten door die je al hebt bestudeerd! Bijvoorbeeld:

~~o Algemene inleiding (nr. 1 t/m 23)~~

Jurisprudentie

- EHRM 9 oktober 1979, ECLI:NL:XX:1979:AC1044, Airey/Ierland
- EHRM 25 juni 1987, ECLI:NL:XX:1987:AC9931, Capuano/Italië
- HR 16 maart 1939, ECLI:NL:HR:1939:AG1906, Rijwielzadel
- HR 15 april 2011, ECLI:HR:2011:BP5612, De googlende rechter

EHRM Airey/Ierland / Capuano/Italië

Theorie

Dit arrest geeft een voorbeeld van de doorwerking van de beginselen van procesrecht. Een aantal van deze beginselen worden als zo wezenlijk beschouwd dat afwijking niet of alleen in bijzondere gevallen is toegestaan. Dit zijn de *fundamentele beginselen*. Daarnaast zijn er regels voor een goed ingericht en functionerend procesrecht. Dit zijn de *functionele beginselen*.

In art. 6 EVRM is vastgelegd aan welke eisen de rechter en de rechtsgang in civiele, straf- en bestuurszaken ten minste moeten voldoen. Deze eisen kunnen (zonder twijfel) als fundamenteel worden aangemerkt.

De afzonderlijke fundamentele vereisten die mede uit art. 6 EVRM voortvloeien zijn:

- De toegang tot de rechter
- De eerlijke behandeling
- De openbaarheid van de behandeling
- De redelijke termijn
- De onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechter
- Het recht op oral hearing

De uitspraken van het EHRM geven hier een goed inzicht in. Deze worden hieronder kort besproken.

EHRM Airey/Ierland

In deze uitspraak komt het fundamentele vereiste van 'toegang tot de rechter' naar voren. Dit houdt in dat de gerechtelijke procedure daadwerkelijk voor de rechtzoekende open moet staan. Daarvoor is niet alleen nodig dat de procedure eenvoudig en informeel is ingericht, maar dit beginsel vereist ook dat er zo min mogelijk financiële en wettelijke belemmeringen bestaan om de procedure te beginnen en te doorlopen.

Mevrouw Airey wil opheffing van de plicht tot samenwonen aanvragen. Zij kan echter geen rechtshulpverlener vragen die bereid is om te helpen, en zelf kan ze er geen betelen. Ierland had op dat moment nog geen systeem voor financiering van rechtsbijstand. Ze diende een klacht in bij de Europese Commissie.

Het Europees Hof bepaalde dat art. 6 EVRM niet alleen theoretisch, maar ook praktisch en effectief toegang geeft tot recht op toegang tot bij de wet gestelde gerechten. Staten moeten het recht tot toegang waarborgen. Het Hof spreekt uit dat Mrs. Airey geen effectief recht had op toegang tot het recht en dat art. 6 EVRM geschonden is.

EHRM Capuano/Italië

In deze uitspraak komt het fundamentele vereiste van 'redelijke termijn' naar voren. Nationale overheden hebben de plicht hun rechtssysteem zo in te richten dat een uitspraak binnen een redelijke termijn kan worden gegeven en geëxecuteerd.

Capuano kocht op 24 juli 1971 een appartement aan zee. Capuano stelde een civiele actie in tegen de verkoper. Voordat er überhaupt een appeluitspraak was gedaan waren er al 10 jaren verstreken. Capuano diende een klacht in bij de Europese Commissie voor de rechten van de mens.

Het EHRM noemt de volgende dingen:

- Ook indien partijen de zeggenschap hebben over de voortgang van de procedure, wordt de rechter niet ontslagen van de verplichting om partijen te beschermen tegen excessieve vertragingen (par. 25).
- Ook de 'due diligence' van partijen ontslaat de rechter niet van deze verplichting. De rechter draagt alsnog de verantwoordelijkheid van een redelijke termijn en heeft hierin geen lijdelijke rol. In deze zaak wordt het feit dat de deskundige er lang over deed volledig toegerekend aan de nationale rechter (par. 32, eerste zin).

Het EHRM oordeelde dat art. 6 EVRM is geschonden.

HR Rijwielzadel

Theorie

De rechter heeft als verplichting om zelfstandig na te gaan welke rechtsregels op de feiten in het proces van toepassing zijn en of deze rechtsregels tot toe- of afwijzing leiden. Dit wordt **de ambtshalve aanvulling van rechtsgronden** genoemd en is gecodificeerd in art. 25 Rv. Hiermee wordt bedoeld dat de rechter niet gebonden is aan de door partijen ingeroepen rechtsregels. De rechter moet dan zeker weten dat de eiser/gedaagde zijn vordering ook met behulp van een andere rechtsregel toegewezen zou willen zien. De rechter mag namelijk niet **ongevraagd rechtsgronden aanvullen**. Het kan bijv. zijn dat de eiser expres geen beroep doet op de rechtsregel die van toepassing is. Het is denkbaar dat de eiser zijn ingeroepen rechtsregel uitgelegd wil zien o.i.d. Het ongevraagd aanvullen van de rechtsgronden zou de **materieelrechtelijke partijautonomie** schaden.

Daarnaast is het (zeer) van belang dat de **gestelde feiten** tot toepassing leiden van de rechtsregel. Vaak zal dit niet het geval zijn, omdat partijen de feiten hebben geselecteerd met het oog op de volgens hen toepasselijke rechtsregel. De rechter mag namelijk **niet de feitelijke grondslag aanvullen of wijzigen: de rechter mag geen feiten aanvullen**. Door dit verbod wordt de corrigerende werking van art. 25 Rv beperkt.

HR Rijwielzadel

De Lang, eiser, dagvaardt Knoop op grond van *onrechtmatige daad*. Hij zou volgens de overeenkomst 7.5 cent ontvangen voor elk zadel. Knoop ging echter de zadel zelf namaken en verkopen onder zijn eigen naam. Knoop komt zijn contractuele verplichting niet na.

De rechtbank oordeelt dat er geen sprake kan zijn van onrechtmatige daad, maar dat uit de aangevoerde feiten wel blijkt dat De Lang zijn schade kan verhalen via de weg van *wanprestatie*. De rechter vult de rechtsgronden ambtshalve aan en kent de vordering toe.

Het Hof oordeelt dat er geen sprake is van een onrechtmatige daad en dat De Lang geen wanprestatie heeft gevorderd. Het Hof vernietigt het vonnis en kent de vordering niet toe.

De Hoge Raad oordeelt dat het hof enkel heeft getoetst aan de grondslag die is aangevoerd door de partijen. Het Hof heeft echter art. 25 (48 oud) Rv geschonden, door als rechter niet na te gaan of de door de dagvaarding gestelde feiten andere wettelijke regels van toepassing zijn om de vordering toe te kennen. De Hoge Raad vernietigt het arrest van het hof.

De rechtbank heeft in casu terecht de rechtsgrond aangevuld met wanprestatie. De rechter moet dus de vordering van de eiser toewijzen op grond van een andere rechtsregel dan die welke de eiser daaraan ten grondslag legde, indien hij mocht aannemen dat de eiser zijn vordering ook met behulp van die rechtsregel toegewezen zou willen zien. De vaststaande feiten leveren in casu wellicht geen onrechtmatige daad op, maar wel een wanprestatie. De vordering dient te worden toegewezen.

HR Googelende rechter

Theorie

Het meest fundamentele beginsel van het burgerlijk procesrecht is het **beginsel van hoor en wederhoor**. Het EHRM definieert dit als: “(...) *the right to adversarial proceedings: each party must in principle have an opportunity not only to make known any evidence needed for his claims to succeed, but also to have knowledge of and comment on all evidence adduced or observations filed with a view to influencing the court’s decision (...)*”

Ook de Nederlandse wetgever heeft dit beginsel gecodificeerd, zie art. 19 Rv. Dit voorschrift is uitgewerkt in vele procesbepalingen en vormt de grondslag van ons procesrecht.

Specifieke toepassing

Voor specifieke toepassingen van het recht op hoor en wederhoor wordt verwezen naar:

Zie H2.3.1, blz. 26-27 A.S. *Rueb e.a., Compendium Burgerlijk Procesrecht*

Een bijzondere toepassing van het beginsel van het recht op hoor en wederhoor is:

De rechter mag geen gegevens, die niet van algemene bekendheid zijn, aan zijn beslissing ten grondslag leggen als hij zich deze buiten aanwezigheid van partijen heeft verschaft. Partijen moeten namelijk in de gelegenheid worden gebracht om kennis te nemen van deze informatie en om zich daarover uit te laten.

Het arrest *HR Googelende rechter* is hier een illustratief voorbeeld van.

HR Googelende rechter (HR 15 april 2011)

In deze casus ging het om een vordering tot beëindiging van een huurovereenkomst. De kantonrechter oordeelde dat er geen huuropzegging kon plaatsvinden. Het Hof had echter vastgesteld dat de huurovereenkomst wel kon worden opgezegd.

De eiser is cassatie klaagde o.a. over het feit dat het hof zijn oordeel heeft gebaseerd op feiten die niet door partijen zijn aangevoerd. Hierdoor hebben partijen niet de gelegenheid gekregen om kennis te nemen van deze feiten, en hierover uit te laten. Daarbij wordt gedoeld op de gegevens die het hof heeft ontleend aan de website van de apotheek (r.o. 3.6.1).

De Hoge Raad achtte deze klacht gegrond. Het hof heeft op eigen beweging foto's op de website van de apotheek opgezocht en daaraan zijn beslissing ten grondslag gelegd. Hierdoor zijn de partijen niet in de gelegenheid gesteld om kennis te nemen van deze feiten en zich daarover uit te laten. Deze gedraging is in strijd met het beginsel van hoor en wederhoor (r.o. 3.6.2).

